

Japansk B - Valgfag

Vejledning / Råd og vink

Afdelingen for gymnasiale uddannelser 2010

*Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i uddannelseslovene og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/ Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og Vejledning/ Råd og vink udgør dermed et af ministeriets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse.
Citerer fra læreplanen er anført i kursiv.*

Indholdsfortegnelse:

1. Identitet og formål

1.2 Formål

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

2.2 Kernestoffet

2.3 Supplerende stof

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

3.2 Arbejdsformer

Lærerstyret undervisning

Selvstændigt arbejde

Differentieret undervisning

Det skriftlige arbejde

3.3 It

3.4 Samspil med andre fag

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

4.2 Prøveformer

4.3 Bedømmelseskriterier

5. Karakterbeskrivelser

1. Identitet og formål

1.2 Formål

Japansk er et sprog- og kultur fag, der indbefatter færdighed og viden. Som det første østasiatiske land, der målbevidst moderniserede sig selv, fremstår Japan i dag som et både forsknings- og handelsmæssigt centrum for en dynamisk og grundlæggende meget anderledes del af vor verden uden for Europa. Mødet med den moderne japanske kultur i spændingsfeltet mellem den traditionelle østasiatiske og den vestlige kultur åbner for øget forståelse af såvel østasiatisk tankegang som vor egen kultur. Historisk har Danmark haft tætte kulturelle og handelsmæssige relationer med Japan, så at Japan i dag er en af Danmarks største handelspartnere uden for EU.

Arbejdet med et ikke-europæisk sprog udvikler den sproglige og grammatiske bevidsthed gennem en bevidstgørelse af forskelle og ligheder.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1 Faglige mål

Eleverne/kursisterne skal kunne:

- *forstå hovedindholdet af enkelt, talt standardjapansk*

Selve begrebet ”enkelt standardjapansk” er et kunstigt begreb – et intersprog – som kun optræder i klasseværelset, men det danner grundlag for kommunikation på et vist niveau. Udtrykket ”standardjapansk” dækker således over et neutralt formelt sprog (-masu/desu-former) og ved ”enkelt” forstås et gloseforråd, der hovedsagligt er konkret og ligger inden for dagligdags forhold og tekstrelaterede emner, samt overskuelige og ukomplicerede sætningskonstruktioner, der fortrinsvis består af helmeninger.

- *udtale enkelt standardjapansk forståeligt og naturligt*

Den forståelige og naturlige udtale gælder både i tale og i oplæsning, hvor såvel det enkelte ord som hele sætningen skal udtales, så der ikke opstår misforståelser. Således skal eleven/kursisten tydeligt skelne mellem korte og lange vokaler samt enkle og dobbelte konsonanter, da sådanne udtalefejl kan være meget meningsforstyrrende. Ligeledes skal tonegangen i sætningen være hensigtsmæssig. I dagligdags talesprog kan et spørgende tonefald således meget vel erstatte spørgepartiklen.

- *læse og forstå adapterede tekster, skønlitterære såvel som ikke-skønlitterære, og lettere, uadapterede tekster*

Ved adapterede tekster forstås tekster med ordadskillelse og ret få kanji. De lettere, uadapterede tekster er uden ordadskillelse og med en større frekvens af kanji. Furigana bør i disse tekster være begrænset til navne, vanskelige eller specielle læsemåder, eller evt. første gang et kanji optræder i en given tekst. Sproget kan indeholde såvel formelle som uformelle. Tekstlæsning er i sig selv en daglig træning i læsefærdighed og benyttelse af fagets relevante hjælpemidler. Der bør være en vis progression i sværhedsgraden i løbet af forløbet, såvel i ordforråd som i antallet af kanji-forekomster i teksten. Eleverne/kursisterne vil hurtigt opdage, at kanji er pejlemærker i teksten, og at det faktisk ofte kan være vanskeligere at forstå en tekst med mange eller lutter kana. Tekster uden kanji kan ikke anvendes som eksamenstekster

- *benytte et ordforråd, som sætter dem i stand til at kommunikere på japansk om dagligdags forhold*

og om studerede emner og tekster

Det aktive ordforråd omfatter et basalt alment forråd af ord og vendinger til samtale om dagliglivet, planer for ferie, fremtid, arbejde m.v. Endvidere omfatter det et mere specifikt ordforråd, der udvikles i forbindelse med arbejdet med tekster og emner.

- anvende den centrale formlære og sætningsbygning i et forståeligt og enkelt sammenhængende japansk talesprog

Der skal tilstræbes en aktiv brug af de centrale og mest anvendte dele af formlæren (de formelle former af verber, copula og i-adjektiver i nutid og datid, herunder udvidet tid, samt tilsvarende negerede former) og en sikkerhed i anvendelsen af partikler og enklere sætningskonstruktioner (helmeninger og sætninger forbundet med –te form). Et sammenhængende og varieret talesprog med småfejl (evt. udeladelse af partikler) vægtes højere end et fejlfrit sprog, der kun benytter sig af de simpleste konstruktioner.

- på et elementært niveau forstå de studerede emner på basis af kendskab til japansk kultur og samfundsforhold samt vise basal interkulturel kompetence

Eleven/kursisten skal have tilstrækkeligt kendskab til japansk kultur og samfundsforhold til at forstå indholdet i de studerede tekster og emner. Ved basal interkulturel kompetence forstås kendskab til forskelle og ligheder mellem japanske forhold og vestlige/danske forhold.

- skrive japansk på computer såvel som i hånden og udtrykke sig skriftligt på et enkelt, men nogenlunde korrekt japansk.

Eleven/kursisten skal udvise en aktiv anvendelse af det japanske sprog på skrift i forskellige skriftlige meddelelsessituationer (brev, dagbog osv.). Det enkle sprog benytter sig af enkle sætningsstrukturer (helmeninger, sætninger forbundet med –te former), formelle former samt de almindeligste partiklet. Udtrykket ”nogenlunde korrekt” fortæller, at selv de dygtigste elever/kursister kan lave fejl og at de mere initiativrige elever/kursister vil forsøge at benytte udtryk eller grammatik, som de ikke har forudsætninger for at anvende 100 % korrekt. Om der skrives i hånden eller på computer er ikke væsentligt, men alle tegn skal være læselige og uden meningsforstyrrende fejl. For at gøre det skrevne mere læsevenligt for modtageren, kan eleven/kursisten med fordel skrive furigana ved kanji, der ikke er på listen over de 200 mest almindelige kanji (se 2.2.).

- benytte fagets relevante hjælpemidler

De relevante hjælpemidler er ordbøger (til og fra japansk, evt. via engelsk samt en kanji-ordbog) og grammatik, såvel computerbaserede (cd-rom og internet) som i trykt form. Eleverne/kursisterne skal gennem det daglige arbejde trænes i brugen af hjælpemidlerne, men det vil kræve en grundig indføring med efterfølgende øvelser og træning at bruge kanji-ordbogen hensigtsmæssigt. Det anbefales endvidere, at eleverne også har adgang til et oversigtsværk om japansk historie, kultur og samfundsforhold, så alle har en fælles basal viden om stoffet, men i øvrigt er det oplagt at bruge it til informationssøgning om specifikke emner.

- anvende strategier for sprogtilegnelse og forståelse af andre kulturer

Da japansk er et ikke-europæisk sprog, vil det være nødvendigt at supplere de strategier for sprogtilegnelse, som kursisten eventuelt har lært i andre sprogfag med strategier, der er specifikt rettede mod det japanske sprog. Her vil glosetræning indtage en stor plads, da der bortset fra låneord fra engelsk ikke være nogen eller kun ringe genkendelsesmuligheder (”transparente ord”) og derfor meget ringe overførelsesværdi. Ligeledes må der arbejdes bevidst med andre forskelle, så

som sætningsopbygning (ordstilling, partikelbrug, attributive konstruktioner, indirekte tale).

Arbejdet med japansk som et ikke-europæisk sprog- og kulturområde giver eleven/kursisten rige muligheder for gennem sammenligninger at opnå en forståelse af en anderledes kultur og derved en dybere forståelse af sin egen.

2.2 Kernestoffet

- udtale, intonation og oplæsning

Da det japanske sprog kun sjældent høres i Danmark, vil eleverne/kursisterne i højere grad i japansk end i andre sprogfag være afhængige af japansk-læreren som et eksempel til efterligning. Det vil således være lærerens udtale og intonation, som eleven/kursisten lærer at kende. Læreren vil ofte, specielt i begynderfasen, tale langsomt og artikulere meget tydeligt af pædagogiske hensyn. Det er derfor vigtigt, at eleven/kursisten også præsenteres for andre rollemodeller lige fra begynderfasen, specielt indfødte sprogbrugere af begge køn, så eleven/kursisten også hører en mere normal talehastighed.

Det japanske sprog er kønsdifferentieret i langt højere grad end de europæiske fremmedsprog, som eleverne/kursisterne normalt har stiftet bekendtskab med. I Europa er der sprog, hvor der skelnes mellem artikler og adjektiver, der i bøjning retter sig efter grammatisk køn, men på japansk skelnes mellem ordvalg, sprogtone og kropsligt udtryk hos mænd og kvinder. Det sprog, som ikke-japanere normalt forventes at anvende, er i denne henseende nærmest neutralt, men eleverne/kursisterne må bevidstgøres om, at de to køn ikke nødvendigvis taler japansk på samme måde, også for at forhindre at de ukritisk kopierer lærerens ubevidste kønsspecifikke adfærd.

De japanske sproglyde skal trænes grundigt, selvom udtale af de japanske fonemer normalt ikke volder specielle vanskeligheder, kun r/l udgør et problem, som kræver særlig træning. De japanske vokaler er dog mere åbne (som de italienske) end de flade danske vokaler. Det er meget vigtigt at træne korte og lange vokaler, enkelte og dobbelte konsonanter for at forebygge misforståelser. Gentagelse efter læreren eller lydbånd med autentisk indfødt udtale giver god træning. Engelske låneord kan med fordel bruges til at markere forskelle i japansk og europæisk udtale og intonation.

Oplæsning er en fast del af undervisningen og trænes normalt i hver time. Gennem oplæsning øves ikke blot udtale og intonation, men også kendskabet til de japanske skriftsystemer.

- tekster af forskellige typer, som belyser centrale aspekter af Japans kultur og samfundsforhold

Hvis der anvendes begynder-systemer, skal der bruges systemer med tekster, der omhandler og inddrager japansk kultur og samfundsforhold. Tekster om en japansk-studerende i Australien er således ikke så velegnede som tekster med historier, der foregår i Japan. Gennem tekster om dagliglivet og dagligdags situationer er der rig mulighed for at belyse såvel forskelle som ligheder med eleven/kursistens egne erfaringer, og sådanne tekster udgør et godt diskussions- og samtalegrundlag. Senere i forløbet kan der læses lettere originale japanske tekster evt. i adapteret form med færre kanji eller flere furigana, såsom eventyr, tekster for børn og sange. Af pædagogiske hensyn bør der veksles mellem glosset materiale og materiale, hvor eleverne selv skal arbejde med oversættelse fra grunden, så de bliver trænet i brugen af de relevante hjælpemidler. Under hensyntagen til eksamenskravet om læsning af større tekster er det vigtigt, at der læses et antal større/længere tekster eller at samle flere kortere tekster i tekstsamlinger om et emne eller tema.

- lyd- og billedmedier som støtte for lytte- og læseforståelse, tale- og skrivefærdighed

Her bør der gøres brug af alle lyd- og billedmedier (film, video, lydbånd, cd, cd-rom, internet m.m.), også af interaktiv art, til lytte- og forståelsestræning, specielt fordi eleven/kursisten kun sjældent vil have lejlighed til at opleve det japanske sprog. Billedmateriale er endvidere velegnet til træning af mundtlig fremstilling i form af beskrivelse og som udgangspunkt for samtale, samt træning af skriftlig fremstilling i begyndelsen igen i form af beskrivelse og senere som oplæg til en mere kreativ fri fremstilling ("skriv en historie").

- et grundlæggende ordforråd og idiomatik, som eleverne/kursisterne har brug for i samtaler både om dagligdags emner og om de studerede emner.

Der kan vanskeligt sættes tal på antallet af gloser eller specifikt hvilke gloser, eleven/kursisterne bør tilegne sig (aktivt/passivt), da japansk er et meget ordrigt sprog og kendskab til den enkelte glose i høj grad er afhængigt af hvilket begyndersystem, der nu tilfældigvis er brugt. Det anbefales, at det basale ordforråd dækker dagliglivet, dagligdags situationer, arbejde, hobby, familie, skole o.l. I begyndelsen vil mange faste vendinger og idiomer blot anvendes som et fast udtryk (typisk dagligdags hilsner), der først senere skal forklares og forstås grammatisk. En del af det grundlæggende ordforråd er endvidere ikke-situationsspecifikke ord, såsom partikler, spørgeord, talord og demonstrativer.

Udover det grundlæggende ordforråd skal eleven/kursisten tilegne sig mere specielle gloser, der dækker de studerede emner. Gloser må trænes jævnlige og i den forbindelse fortæller forskerne, at de bedst indlæres tematisk (farver, dyr, madvarer, frugter, handlinger etc) samt huskes bedst, hvis ordbilledet ikke vanskeliggøres gennem fremmed skrift. Hvis dette er rigtigt, betyder det eksempelvis, at glosen "saru" (abe) skal præsenteres som ren lyd, evt. suppleret af et billede af en abe, eller skrevet med latinske bogstaver, *ikke* med kana/kanji.

- et grundlæggende kendskab til de japanske skriftsystemer, herunder ca. 250 kanji

De japanske skriftsystemer (kana og kanji) er en integreret del af det japanske sprog og skal derfor benyttes og indlæres fra først færd. De fleste elever/kursister er meget interesserede i og optaget af de fremmede tegn og denne interesse bør bruges som drivkraft i tilegnelsen af tegnene. Hiragana kan læres i løbet af den første måned, men allerede fra første time kan eleven/kursisten ved hjælp af kana-oversigter stave sig igennem tekster med hiragana, enkelte katakana og kanji. Disse kanji kan evt. være forsynet med furigana i begyndelsen, men det kan ikke anbefales at bruge systemer eller læse tekster, der sætter furigana ved alle kanji. Det anbefales at begynde indlæring af katakana og kanji straks. De fleste elever/kursister vil i begyndelsen transskribere teksterne, men det er en praksis, som de ikke kan fortsætte med, da det hæmmer enhver ordentlig indlæring.

Eleverne/kursisterne skal ligeledes fra første time trænes i at skrive tegn, helst i korrekt stregrækkefølge, men som et minimum så de er læselige og ikke kan misforstås. De skal også trænes i at tælle streger i kanji, da det er en forudsætning for at kunne slå tegnene op i en kanji-ordbog.

Endvidere skal eleverne/kursisterne have mulighed for at anvende japansk tekstbehandling og derfor instrueres i brug heraf. For at kunne skrive korrekt japansk ved hjælp af tekstbehandling skal eleven/kursisten kende til korrekt transskription, da der ellers vil fremkomme meningsforstyrrende fejl. Da ordbøgerne ikke anvender samme transskriptionssystem, er det nødvendigt at præsentere eleverne/kursisterne for de forskellige måder, hvorpå japansk kan transskriberes, så de sættes i stand til at benytte hjælpemidlerne hensigtsmæssigt.

dele opfattes som en del af kernestoffet, forstås der et arbejde, der leder frem til et aktivt, praktisk kendskab. Andre dele af grammatikken skal der naturligvis arbejdes med i det omfang, som de optræder i teksterne, således at de kan genkendes, men i øvrigt skal de ikke gøres til genstand for specifik træning. Der stilles naturligvis krav til en korrekt aktiv anvendelse af grammatikken i mundtlig fremstilling, men sammenhæng og talefærdighed vægtes højere end korrekthed. Endvidere skal eleven/kursisten kende den relevante grammatiske terminologi, såvel latinske/ danske som specifikke japanske termer.

Nedenstående katalog omfatter de centrale dele, som de bedste elever/kursister således antages at beherske:

- 1) sætningsstruktur, herunder ordstilling
- 2) copula (desu)
- 3) partikler (mest almindelige anvendelser af nominalpartikler og sætningspartikler)
- 4) substantiver (herunder talord)
- 5) demonstrativer
- 6) i-adjektiver
- 7) na-adjektiver
- 8) adverbier
- 9) verbalformer (-masu- former i nutid, datid og negeret form, -te form).

Følgende dele forventes eleverne ikke at beherske aktivt, men have teoretisk kendskab til:

- 1) verbalformer (uformelle former, potentialis, passiv, kausativ, konditionalis, imperativer, desiderativ, volitional, donatoriske verber)
- 2) keigo (ærbødighedssprog, ydmygt sprog)
- 3) mere specielle anvendelser af partikler
- 4) tællere

- fagets mest centrale hjælpemidler, herunder it.

De centrale hjælpemidler er som nævnt ordbøger (til og fra japansk, evt. via engelsk samt en kanji-ordbog) og grammatik, såvel computerbaserede (cd-rom og internet) som i trykt form. Mange ordbøger indeholder udover gloseopslag også små grammatik-opslag eller et appendix med grammatik. Desværre slår den eneste Dansk-Japanske ordbog, som pt er tilgængelig på det danske marked, ikke til ud over den første tid. Derefter må der søges tilflugt til udenlandske, typisk engelsksprogede ordbøger. Dette gælder begge veje, da de øvrige Dansk-japanske ordbøger (som pt kun kan rekvireres fra Japan) dels er meget dyre dels er beregnet for japanere, dvs. opslaget er skrevet på japansk og kræver indgående kanji- og glosekendskab for at kunne anvendes. Efter begynderfasen er en kanji-ordbog uundværlig, men det kræver målrettet træning at benytte denne type ordbog, hvadenten den er bygget op efter det traditionelle radikal-system eller andre systemer.

Endvidere skal eleverne/kursisterne have kendskab til de forskellige transskriptionssystemer for at kunne slå korrekt op i ordbøgerne. Selvom det er vigtigt, at de japanske skriftsystemer anvendes lige fra begyndelsen, er det således også påkrævet undertiden at skrive japanske gloser i transskriberet form. Dette kan gøres i forbindelse med grammatik-gennemgang og decideret glosetræning.

Der findes forskellige computerbaserede læremidler i handlen (bl.a. cd-rommer), men det er også muligt at gå på nettet og finde mange spil og quizzer, der giver eleverne/kursisterne mulighed for at træne deres kana, kanji og gloser. Det er oplagt at lade eleverne/kursisterne selv finde sådanne

websider. Derudover anbefales det at holde øje med japanskfagets hjemmeside: <http://www.emu.dk/gym/fag/jp/>, hvor der løbende orienteres om gode links og nye hjælpemidler.

- japanske samfundsforhold og kultur, som udvikler eleverne/kursisternes sans for den æstetiske dimension.

Arbejdet med denne side af japanskfaget vil ofte ske i forbindelse med tekstlæsning, men derudover kan der af og til tages specifikke – ikke tekst-relaterede emner op (f.eks. samuraier). Det er næppe realistisk at forestille sig en decideret gennemgang af japansk kultur og samfundsforhold, der skal omfatte historie, religion, filosofi, politik, samfundsforhold, kunst, litteratur, teater etc. Derimod er der her en oplagt mulighed for at inddrage alternative undervisningsmetoder såsom foredrag (lærer-såvel som elevbaseret), gruppearbejde, individuel informationssøgning på nettet o.l. Således indsamlede oplysninger kan evt. samles i et lille kompendium med oversigter over kronologi o.l. I øvrigt vil læreren sandsynligvis supplere den daglige undervisning med kommentarer i tilknytning til teksterne.

Japanske film er et kulturfelt, der giver information om kultur og samfundsforhold, men som i allerhøjeste grad også udvikler eleverne/kursisternes sans for den æstetiske dimension. Der vil være rig mulighed for eleverne/kursisterne gennem sammenligninger til egne forhold at forholde sig kontrastivt til de japanske forhold, det være sig billedsprog, fortælle teknik, etik, humor, kønsroller og meget mere.

De fleste elever/kursister, som vælger japansk, gør det ud fra en forhåndsinteresse i en eller flere aspekter af den japanske kultur (kampsport, samuraier, ninjaer, manga, animé – for blot at nævne enkelte områder), og det er derfor vigtigt, at de ikke skuffes i deres forventninger om at få en dybere indsigt i denne del af faget. Mange er tiltrukket af det fremmedartede og eksotiske ved denne ikke-europæiske kultur, men det er vigtigt, at Japan ikke kommer til at fremstå som et mærkeligt og uforståeligt land, derfor må det moderne Japans rolle som et fuldgældigt medlem af det globale samfund ikke glemmes.

2.3 Supplerende stof

Hvad angår sproglig viden og bevidsthed, kan japansk i første omgang trække på de kompetencer, som eleverne/kursisterne allerede har opnået i andre sprogfag og derefter supplere med mere fagspecifikke kompetencer. Arbejdet med et ikke-europæisk sprog er i sig selv med til at øge bevidstheden om, hvordan sprog læres. Hvad angår principper for tekstanalyse og tekstfortolkning, vil det også her være muligt at trække på de principper, som eleverne/kursisterne har fået præsenteret i mere udprægede litteraturfag som dansk og engelsk, igen suppleret af det fagspecifikke.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Der kræves ikke særlige faglige forudsætninger eller forkundskaber for at lære japansk. De færreste elever vil på forhånd have beskæftiget sig med sproget, men mange kommer med en interesse for kulturen, måske endda en Japan-relateret hobby eller sport. Undertiden er der dog elever, som har særlige forudsætninger ved at have opholdt sig i Japan i kortere eller længere tid, evt. som udvekslingselev, eller som måske har en japansk baggrund. Læreren må tage hånd om sådanne

elever gennem differentieret undervisning, herom senere, så de ikke føler sig skuffede i deres forventninger og mister interessen. Det følgende gælder derfor først og fremmest elever uden forkundskaber.

Indlæring af japansk vil typisk falde i to faser, dels en begynderfase, hvor de grundlæggende faglige elementer og arbejdsmetoder introduceres og indlæres, dels en overbygning, hvor de grundlæggende elementer udbygges og konsolideres.

3.2 Arbejdsformer

Lærerstyret undervisning

Japansk som begynderprog er udpræget et færdighedsfag, og undervisningen er i begyndelsen baseret på lærerstyret indlæring frem for selvstændig indlæring. Læreren er den sproglige rollemodel, da eleverne/kursisterne normalt sjældent vil opleve indfødte sprogbrugere. Læreren skal sikre, at den japanske udtale indlæres korrekt fra begyndelsen, og at fagets arbejdsmetoder introduceres for eleverne/kursisterne. Det skal gøres klart for eleverne/kursisterne, at det daglige systematiske arbejde med fagets mundtlige sproglige discipliner (træning af udtale, intonation, lytteforståelse, indlæring af gloser, grammatiske bøjningsmønstre og strukturer) er uhyre vigtigt.

Netop fordi det japanske sprog så sjældent høres i danske medier, er det vigtigt, at læreren jævnligt giver eleverne/kursisterne mulighed for at opleve indfødte sprogbrugere gennem audio-visuelle hjælpemidler. Det japanske sprog er kønsdifferentieret i langt højere grad end de europæiske fremmedsprog, som eleverne/kursisterne normalt har stiftet bekendtskab med. I Europa er der sprog, hvor der skelnes mellem artikler og adjektiver, der i bøjning retter sig efter grammatisk køn, men på japansk skelnes mellem ordvalg, sprogtoner og kropsligt udtryk hos mænd og kvinder. Det sprog, som ikke-japanere normalt forventes at anvende, er i denne henseende nærmest neutralt, men eleverne/kursisterne må bevidstgøres om, at de to køn ikke nødvendigvis taler japansk på samme måde, også for at forhindre, at de ukritisk kopierer lærerens ubevidste kønsspecifikke adfærd.

Den kommunikative kompetence skal være i centrum lige fra den første undervisningstime. Det er vigtigt at afmystificere et sprog, der måske ellers kan virke meget eksotisk og uforståeligt. Eleverne/kursisterne skal kunne gå bort fra den første time med en oplevelse af, at de har lært at sige noget, f.eks. dagligdags hilsner og hvorledes man præsenterer sig selv og beder andre om oplysninger om navn, alder, nationalitet o.l.

Det vil næppe være muligt at lade al undervisning foregå på japansk, men eleverne/kursisterne skal hurtigt vænnes til at reagere på lærerens anvisninger på japansk i klasserumssituationer (begyndende med basale udtryk som ”yonde kudasai” - vær venlig at læse - eller ”shizukani shite kudasai” – ti stille -), også selvom de ikke nødvendigvis forstår hver enkelt detalje i det japanske udtryk førend på et langt senere tidspunkt.

Er der en elev/kursist med forkundskaber, skal hun naturligvis inddrages som ”hjælpelærer”, sparringspartner og coach.

Selvstændigt arbejde

Allerede i begynderfasen kan den lærerstyrede undervisning suppleres af forskellige former for selvstændig og individuel indlæring, specielt gennem egnede elektroniske programmer (cd, cd-rom eller netbaserede øvelser).

I øvrigt vil eleverne/kursisterne jævnligt arbejde selvstændigt i forbindelse med forberedelse og lektielæsning. Derfor skal læreren give dem de relevante hjælpemidler hertil, dvs. en god indføring i hvorledes ordbøger, grammatikker o.l. skal benyttes. Det anbefales i begyndelsen at lade eleverne/kursisterne, evt. i par eller små-grupper, forberede lektien på klassen, så læreren hele tiden kan være til stede som konsulent og coach.

Differentieret undervisning

Ret hurtigt vil det vise sig, at eleverne/kursisters progression foregår i forskelligt tempo, hvilket der må tages højde for i undervisningen. Det kan være vanskeligt at tilgodese alle krav og behov, hvadenten det er de stærkeste eller svageste elever/kursister, det drejer sig om. Som nævnt kan elever/kursister med forkundskaber bruges som hjælpelærere eller coaches, hvorved de får udfordringer og succés-oplevelser. En anden mulighed er at læse forskellige versioner af den samme tekst, f.eks. med flere eller færre kanji.

Indlæring af kana og kanji kan foregå i individuelt tempo ved hjælp af forskellige it-baserede spil. Der findes adskillige muligheder på nettet, men da netsider kommer og går, anbefales det først og fremmest at følge med på japansk-fagets hjemmeside: <http://www.emu.dk/gym/fag/jp/>

Skriftligt

I begyndelsen er den skriftlige dimension først og fremmest en støttedisciplin for indlæring af de japanske skriftsystemer, da en aktiv anvendelse støtter hukommelsen. Den japanske håndskrift bør derfor indøves fra starten. Det skriftlige arbejde starter således tidligt først med småopgaver i afskrift, hvor eleverne/kursisterne kan koncentrere sig om tegnenes udformning, siden diktat, hvor der trænes sammenhæng mellem lyd og udformning, dernæst mindre oversættelser fra dansk til japansk, hvor japansk sætningsstruktur, gløseforråd og idiomatik kan trænes, for til sidst at gå videre til friere skriftlig fremstilling om dagligdags ting (evt. udformet som dagbog eller brev).

Eleverne/kursisterne skal også introduceres til japansk tekstbehandling, som mange vil foretrække at bruge (bl.a. på grund af de indbyggede ordbøger), men håndskriften bør holdes ved lige sideløbende. For at benytte japansk tekstbehandling kræves der kendskab til transskription af japansk, da der normalt bruges et vestligt tastatur. De forskellige transskriptionssystemer skal derfor præsenteres.

4.1 It

It er en så naturlig del af japanskundervisningen, at brugen af it allerede er blevet omtalt flere steder i forbindelse med faglige mål, kernestof og undervisningsformer. Det er oplagt for både lærer og elever/kursister at bruge it, f.eks. i form af tekstbehandling og Power Point præsentationer såvel i timerne som i projektarbejder. Desuden er it et godt redskab til differentieret undervisning, hvor eleverne/kursisterne kan arbejde i deres eget tempo og på deres eget niveau.

4.2 Samspil med andre fag

Japansk kan naturligvis samarbejde med gymnasiets øvrige fag i projekter, der indholdsmæssigt har berøring med Japan, men som valgfag vil der ikke være helt de samme muligheder eller krav til

samarbejde. Det vil mest dreje sig om individuelt samarbejde i form af enkelte japanskelever, der i kraft af deres interesse for Japan ønsker at arbejde med Japan-relaterede emner i andre fag, f.eks. historie eller samfundsfag. Japansklæreren vil også kunne bidrage fagligt ved at optræde som gæstelærer eller forelæser for andre klasser i de relevante sammenhænge.

4. Evaluering

4.3 Løbende evaluering

Løbende evaluering

Den løbende evaluering skal afklare for både lærer og kursist hvilket udbytte, den enkelte kursist har haft af den hidtidige undervisning i relation til formålet med undervisningen i faget. Tests af kursisternes udbytte af undervisningen vil indimellem afsløre at der kollektivt må anvendes mere tid på et givent område, og kan dermed have værdi for lærerens planlægning af undervisningen, men ofte vil tests afsløre individuelle snarere end kollektive mangler, hvorefter undervisningen i nogen grad må differentieres. I forlængelse heraf kan optræning i selv-evaluering hjælpe den enkelte kursist til at erkende egne mangler og succeser i tilegnelsen af fagets forskellige discipliner, og det vil være oplagt i den forbindelse at stimulere den enkelte til at arbejde med at blive bevidst om egne læringsprocesser, så der kan lægges en strategi for den videre tilegnelse af stoffet.

Elektroniske hjælpemidler til selvevaluering

Japanskfagets hjemmeside på EMU: www.emu.dk/gym/fag/jp opdateres løbende mht elektroniske hjælpemidler, herunder både forskellig glossetræningsprogrammer i handelen og relevante sider på internettet. Der findes således en del programmer og hjemmesider, som typisk tester kanguagekendelsesevne, eller Kanji-evner, eller ord-genkendelsesevner. Kursisterne kan anvende programmerne individuelt, til selv-evaluering, eller i fælleskab, hvis man har mulighed for at vise hvad der foregår på computerskærmen til alle på en gang, f.eks. med en projektor. Læreren må i det tilfælde vurdere den pædagogiske gevinst der kan opnås ved at etablere et konkurrenceforhold mellem kursisterne, op imod den negative konsekvens det kan have, at nogle uvægerligt vil score lavere end andre, og man må være parat med gode råd om alternative metoder til at opnå samme kompetence.

Små skriftlige opgaver til selvevaluering:

Små skriftlige opgaver, som behandler specifikke problemer, kan eksempelvis bestå af et uddrag af en allerede læst tekst, hvor man har masket dele af ord, f.eks. endelser, eller udvalgte partikler bort. Kursisterne skal så sætte de manglende dele ind igen, og kan efterfølgende vende tilbage til originalteksten og se dennes korrekte løsning. Denne opgavetype er hurtig at løse, og kan med fordel foregå mens læreren er til stede. For det første vil der med stigende niveau ofte være mere end en enkelt korrekt løsning, hvilket en tilstedeværende lærer vil kunne be- eller afkræfte, for det andet er det en fordel med afsæt i den individuelle kursists eventuelle problemer med at indsætte noget korrekt, at få talt med vedkommende om, hvorfor der er huller i dennes sproglige paratviden, og hvordan disse huller kan lukkes. Opgavetypen kan om nødvendigt differentieres, så kursisterne indsætter forskellige typer fjernet tekst.

Evaluering af længere forløb

Ved afslutning af et velafgrænset forløb, hvad enten der er indholdsmæssigt eller tidsmæssigt afgrænset, evalueres forløbet " *målrettet og fremadrettet af lærer og kursister i fællesskab* ". Målrettet kan her både betyde i forhold til udvalgte afgrænsede mål, til opsatte mål inden forløbet

startede, og i forhold til fremtidige mål med undervisningen. At forløbet evalueres i fællesskab udelukker ikke at kursisterne kan starte med en individuel evaluering, hvor de samlede resultater efterfølgende diskuteres i fællesskab.

4.2 Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med udgangspunkt i et tekstmateriale af et omfang på 1- 1½ normalsider fra en af de større tekster, der er gennemgået i undervisningen, og en ekstemporaltekst på ca. 2/3 normalside.

Ved planlægningen af eksamen skal man være opmærksom på, at der er behov for to forberedelseslokaler. I det følgende behandles udvalgte dele af læreplanens tekst mere indgående.

Eksaminationsteksternes længde

En normalside er lig med 400 tegneheder (eller lig med 20 linjer poesi). Det vil sige, at alle tegn, eksklusiv komma, punktum og citationstegn, tælles med. Kombinationstegn (kana plus mini-tegn) tælles som ét tegn, så kombinations-kana som for eksempel □□ tælles som et enkelt tegn.

Det tekstmateriale, eleverne kan udtrække til eksamination, som skal være på 1 – ½ normalsides længde, kan udmærket bestå af flere mindre tekster, så længe de er læst i sammenhæng, og har et fælles indhold, som eventuelt kan være af kontrastiv art. Det er altså ikke hensigten hverken med formuleringen "fra en af de større tekster" eller med angivelsen af tekstlængden, at tvinge et hold til udelukkende at læse lange tekster. Formuleringen om at eksaminanden skal give et "oplæg på japansk om den trukne tekst", indebærer omvendt et krav til tekstmaterialet om at have en sammenhæng der gør det muligt at fremlægge i et "kortere oplæg".

Ekstemporalteksten skal være på cirka ¾ normalside. Cirka-angivelsen er begrundet i, at det ofte er vanskeligt at finde et afsnit på præcist 300 tegneheder, men cirka-angivelsen skal også forstås på den måde, at en tekst med et relativt højt indhold af kanji vil være sværere end det modsatte. Man kan således ikke præsentere eksaminanden for en tekst, der har væsentlig flere end 300 tegn og samtidigt et relativt højt indhold af kanji, eller en tekst med lavt indhold af kanji, der er kortere end 300 tegn.

Eksaminationsteksternes sværhedsgrad

Den trukne tekst med det fra undervisningen kendte indhold, skal både give eksaminanden mulighed for at vise sin kompetence i oplæsning, og kunne danne udgangspunkt for et oplæg på japansk, som kan glide over i en samtale om teksten. De tekster eksaminanderne kan trække bør dermed ideelt både kunne give den meget dygtige eksaminand afsæt til at vise sin kunnen, og danne basis for en samtale med den mere usikre kursist.

Ekstemporalteksterne skal ideelt både kunne udfordre den meget dygtige kursist og samtidig være tilgængelig også for den mindre sikre eksaminand. Den ideelle ekstemporaltekst vil derfor have en overskuelig handling, men også indeholde detaljer, der kan udfordre den dygtige eksaminand. Niveauet i ekstemporalteksten bør ligge noget under niveauet i de sværeste af de tekster, holdet har læst, og eksempelvis kunne indplaceres i det japanske Shokyu-niveau. Ekstemporaltekster, der slet ikke, eller kun i ringe grad, indeholder kanji er ikke velegnede, men af hensyn til den begrænsede tid eksaminanden har til rådighed i forberedelseslokalet, bør ekstemporaltekstens læsbarhed være relativt høj. Således bør frekvensen af kanji være noget lavere end i de sværere af de tekster, holdet

har beskæftiget sig med i undervisningen, og der bør fortrinsvis indgå kanji, som indgår i holdets studerede 250 kanji.

4.3 Bedømmelseskriterier

Hovedvægten i vurderingen af eksaminandens samlede præstation lægges på den deciderede mundtlige sprogfærdighed samt sproglig korrekthed i oversættelse og øvrig gengivelse af ekstemporalteksten. På indholdssiden er det vigtigt at måle, i hvor høj grad eksaminanden har forstået teksterne, samt hans evne til at perspektivere de læste tekster. At have noget på hjerte samt vilje og lyst til at formulere sig på et nogenlunde sammenhængende japansk skal tælle positivt i bedømmelsen.

5. Karakterbeskrivelser

Mundtligt - Japansk B - valgfag

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
12	Fremragende	Elevens/kursistens deltagelse i samtale og diskussion er nogenlunde sammenhængende med hensigtsmæssig brug af et alment og tekstrelateret ordforråd. Eleven/kursisten behersker den nødvendige idiomatik, morfologi og syntaks med et begrænset antal fejl. Både samtalen og behandlingen af ekstemporalteksten viser præcis forståelse af tekstmaterialet. Tekstbehandlingen er udtømmende og eleven/kursisten viser overblik ved at perspektivere teksten.
7	Godt	Elevens/kursistens deltagelse i samtale og diskussion er mindre sammenhængende. Eleven/kursisten demonstrerer nogenlunde sikkerhed i det almene og tekstrelaterede ordforråd og i den nødvendige idiomatik, morfologi og syntaks - men med et vist antal fejl, som dog ikke ødelægger kommunikationen. Både samtalen og behandlingen af ekstemporalteksten viser rimelig forståelse af tekstmaterialet. Tekstbehandlingen er god, og eleven/kursisten forsøger at perspektivere teksten.
02	Tilstrækkeligt	Sproget er forståeligt, men noget usammenhængende, og der er flere alvorlige fejl, som i nogen grad virker hæmmende på kommunikationen. Både samtalen og behandlingen af ekstemporalteksten viser, at tekstmaterialet i det væsentlige er forstået. Eleven/kursisten mangler overblik og viser ikke evne til at perspektivere.